

WYROK Z DNIA 5 PAŹDZIERNIKA 2010 R.
SNO 43/10

Nie do przyjęcia jest usprawiedliwianie rażących zaniedbań w wypełnianiu obowiązków sędziowskich utrudnieniami w ich wykonywaniu z powodu zamieszkania poza siedzibą sądu, jeżeli stanowi to normalną i zamierzoną konsekwencję wykonania wobec obwinionej poprzednio orzeczonej kary przeniesienia na inne miejsce służbowe.

Przewodniczący: sędzia SN Przemysław Kalinowski.

Sędziowie SN: Iwona Koper (sprawozdawca), Hubert Wrzeszcz.

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny z udziałem sędziego Sądu Okręgowego – Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego oraz protokolanta po rozpoznaniu w dniu 5 października 2010 r. sprawy sędziego Sądu Rejonowego w związku z odwołaniem Ministra Sprawiedliwości i Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego dla okręgu Sądu Okręgowego w (...) od wyroku Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego z dnia 10 maja 2010 r., sygn. akt (...)

uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu – Sądowi Dyscyplinarnemu do ponownego rozpoznania.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny wyrokiem z dnia 10 maja 2010 r. uznał obwinioną – sędziogo Sądu Rejonowego za winną przewinienia z art. 107 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 ze zm. – dalej jako u.s.p.) popełnionego w ten sposób, że w okresie od grudnia 2007 r. do kwietnia 2010 r. dopuściła się oczywistego i rażącego naruszenia przepisów prawa, w tym art. 423 § 1 k.p.k. i art. 98 § 2 k.p.k., uchybiając nagminnie terminom do sporządzenia uzasadnień w 67 szczegółowo określonych w wyroku sprawach i wymierzył jej karę nagany.

Podstawę wyroku stanowiły następujące ustalenia i wnioski.

Obwiniona ukończyła aplikację sądową w 1992 r. z wynikiem dostatecznym. Nominację sędziowską uzyskała w 1996 r. Od listopada 1999 r. orzekała w Sądzie Rejonowym w A., dokąd przeniesiona została na własny wniosek z Sądu Rejonowego w B. W Sądzie Rejonowym w W. orzeka od dnia 8 października 2007 r. w związku z wykonaniem przez Ministra Sprawiedliwości wyroku Sądu Najwyższego – Sądu

Dyscyplinarnego z dnia 29 czerwca 2007 r., wymierzającego obwinionej karę dyscyplinarną przeniesienia na inne miejsce służbowe w okręgu Sądu Apelacyjnego w (...). Poza wymienionym wyrokiem obwiniona była już wcześniej karana dyscyplinarnie, za takie same jak obecnie przewinienia służbowe, a to wyrokami: z dnia 24 lutego 2003 r. karą upomnienia i z dnia 15 stycznia 2004 r. karą nagany. Prezes Sądu Rejonowego w W. sześciokrotnie zwracała uwagę obwinionej na nieprawidłowości w zakresie terminowego sporządzania uzasadnień, skutkujące przewlekłością postępowania sądowego. Obwiniona mieszka w A., odległym od sądu w którym orzeka o około 114 km, dojazd do sądu zajmuje jej około dwie i pół godziny. Od dnia 20 września 2009 r. obwiniona wynajmuje mieszkanie w W., wcześniej dojeżdżała do pracy z A. Obwiniona świadczyła stałą pomoc 75-letniej matce zamieszkałej w A., której sprawowanie w ostatnim czasie przejęła jej córka. Przez długi czas obwiniona samotnie wychowywała córki. Obecnie spłaca kredyt zaciągnięty na zakup mieszkania. Obwiniona leczy się z powodu przewlekłego bólu głowy i dolegliwości kręgosłupa.

W okresie od grudnia 2007 r. do stycznia 2010 r. obwiniona sędzia dopuściła się nieterminowego sporządzenia uzasadnień w 55 sprawach (w szczegółowym ich wyliczeniu liczba ta określona została na 67), a przekroczenie ustawowego terminu dla ich sporządzenia wyniosło od 27 do 397 dni. Przydzielony obwinionej asystent w okresie od lipca do sierpnia oraz od października do grudnia 2009 r. sporządził dla obwinionej 20 projektów uzasadnień.

W ocenie prawnej przytoczonych ustaleń Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny wskazał, że rażące naruszenie terminowości sporządzania uzasadnień godzi w dobro wymiaru sprawiedliwości i nie służy pozytywnie jego interesom. Uchybienie terminowości sporządzania uzasadnień przez obwinioną uznał za rażące i oczywiste w kilkunastu sprawach, w których nie daje się ono tłumaczyć ich skomplikowanym charakterem, a co za tym idzie także pracochłonnością samego sporządzenia uzasadnienia. Spóźnienia zdarzały się obwinionej nagminnie, również w sprawach prostych przy uzasadnianiu orzeczeń o kosztach postępowania lub umorzeniu postępowania. Postępowaniem takim obwiniona doprowadzała do naruszania praw stron do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. Opisane zachowanie obwinionej wyczerpuje znamiona przewinienia dyscyplinarnego z art. 107 § 1 u.s.p.

Przy wymiarze kary Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny miał na uwadze fakt, że obwiniona od początku pracy i stale miała istotne problemy z terminowością uzasadniania orzeczeń. Postępowania nie zmieniła pod wpływem kolejno wymierzanych jej kar dyscyplinarnych. Stwierdził jednocześnie, że obwiniona jest osobą słabo zorganizowaną i nie potrafi powiązać swojej aktywności zawodowej oraz osobistej, a w tej sytuacji wyznaczenie jej tak odległego od miejsca zamieszkania miejsca wykonywania czynności służbowych musiało doprowadzić do uchybień w

zakresie terminowości sporządzania przez nią uzasadnień. Okoliczność tę – jak stwierdził – powinien był wziąć po uwagę Minister Sprawiedliwości, określając miejsce służbowe obwinionej w wykonaniu wyroku Sądu Dyscyplinarnego. Ocena w jakim stopniu orzeczona wcześniej kara wpłynęła na zmianę postawy obwinionej będzie, zdaniem Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego, możliwa dopiero po upływie czasu niezbędnego dla zorganizowania przez nią swoich spraw życiowych. Obwiniona podjęła kroki w tym kierunku, wynajęła mieszkanie, zorganizowała opiekę nad matką, nadto zwróciła wszystkie zaległe uzasadnienia. Dopiero więc jeżeli na przyszłość znowu powstaną zaległości w terminowym sporządzaniu orzeczeń oznaczać to będzie, że nie jest ona w stanie poradzić sobie z wykonywaniem zadań, niezależnie od sytuacji osobistej i miejsca pracy.

Obwiniona przyznała się do popełnienia zarzucanego czynu i nie kwestionowała wyliczonych okresów opóźnienia w sporządzaniu uzasadnień. Podała, że zostało ono spowodowane jej sytuacją rodzinną, znaczną odległością pomiędzy miejscem zamieszkania i miejscem wykonywania obowiązków służbowych, co wiązało się z czasochłonnymi dojazdami do pracy oraz dużym obciążeniem obowiązkami orzecznictwami.

Odwołania od wyroku Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego wnieśli Minister Sprawiedliwości i Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego.

Minister Sprawiedliwości na podstawie art. 438 pkt 4 k.p.k. zarzucił zaskarżonemu wyrokowi rażącą niewspółmierność orzeczenia o karze, polegającą na wymierzeniu za przypisane obwinionej przewinienia dyscyplinarne kary dyscyplinarnej nagany, będącej wynikiem nieuwzględnienia we właściwy sposób wagi popełnionego przewinienia oraz stopnia zawinienia obwinionej, wyrażającego się w uporczywym lekceważeniu swoich podstawowych obowiązków i to pomimo zapadłych trzykrotnie orzeczeń dyscyplinarnych. Wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku przez wymierzenie obwinionej na podstawie art. 109 § 1 pkt 5 u.s.p. kary dyscyplinarnej złożenia sędziego z urzędu.

Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego w swoim odwołaniu zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego w części dotyczącej orzeczenia o karze na niekorzyść obwinionej, zarzucając temu wyrokowi:

I. Na podstawie art. 438 pkt 2 k.p.k. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść wydanego orzeczenia, tj. art. 424 § 1 i 2 k.p.k., art. 410 k.p.k. i art. 7 k.p.k. polegającą na:

1/ dopuszczeniu do sprzeczności pomiędzy treścią wyroku a jego uzasadnieniem oraz wewnętrznymi sprzecznościami w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku w części dotyczącej czasu popełnienia przypisanego przewinienia służbowego, ilości spraw, w których doszło do nieterminowego sporządzenia uzasadnień, ilości spraw, w których uchybienie terminom do sporządzenia uzasadnień

nastąpiło z oczywistą i rażąco obraźliwą przepisów art. 423 § 1 k.p.k. i art. 98 § 2 k.p.k.;

2/ niepełnej a w związku z tym dowolnej ocenie materiału dowodowego przez pominięcie zeznań świadka Doroty S.-C.

II. Na podstawie art. 438 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p., będący przede wszystkim konsekwencją obrazy przepisów postępowania (art. 424 k.p.k., art. 410 k.p.k. i art. 7 k.p.k.) błąd w ustaleniach faktycznych, który miał wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, dotyczący okoliczności rzutujących na ocenę stopnia naganności zachowania obwinionej, a w konsekwencji tego także na wymiar kary poprzez:

- błędne ustalenie jakoby obwiniona dopuściła się przedmiotowego przewinienia służbowego w okresie do stycznia 2010 r., co do mniejszej niż jej przypisano ilości spraw i w sytuacji, gdy tylko w kilkunastu z nich doszło do rażącego i oczywistego naruszenia prawa,
- dowolne ustalenie jakoby przekroczenie terminu do sporządzenia uzasadnienia postanowienia w sprawie II Kp 20/10 wynosiło 9 dni,
- niezasadne potraktowanie jako okoliczności utrudniającej, a nawet uniemożliwiającej wywiązywanie się z obowiązku terminowego sporządzania uzasadnień, konieczności zorganizowania sobie przez obwinioną życia poza miejscem zamieszkania, co stanowiło konsekwencję wykonania wobec niej w 2007 r. kary przeniesienia na inne miejsce służbowe,
- błędne ustalenie jakoby skuteczność orzeczonej wcześniej kary wobec obwinionej mogła być oceniana dopiero po zorganizowaniu sobie przez obwinioną warunków dla wykonywania obowiązków sędziego w wyznaczonym jej nowym miejscu służbowym,
- dowolne przyjęcie, że obwiniona, która nie potrafi właściwie powiązać i zorganizować swej aktywności zawodowej oraz osobistej, a nadto od pierwszych miesięcy pracy na stanowisku sędziego miała istotne problemy w terminowym sporządzaniu uzasadnień, a jej stosunek do tego obowiązku nie zmienił się pod wpływem zwracania uwagi przez prezesów sądów, ani też kolejnych postępowań dyscyplinarnych, daje gwarancję wykonywania obowiązków sędziego, szczególnie w kontekście posiadania nieskazitelnego charakteru.

III. Na podstawie art. 438 pkt 4 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. rażąco niewspółmierność (łagodność) kary orzeczonej wobec obwinionej, co wynika z:

- błędnych ustaleń co do okoliczności rzutujących na ocenę stopnia naganności zachowania obwinionej, w tym przede wszystkim związanych z okresem zaistnienia przypisanego przewinienia, ilością spraw, okresami o

jakie przekroczone terminy ustawowe, a nadto błędnym ustaleniem jakoby wykonywanie kary przeniesienia na inne stanowisko służbowe skutkowało koniecznością stosowania innych kryteriów oceny pracy obwinionej w stosunku do pozostałych sędziów;

- niedostatecznego uwzględnienia okoliczności świadczących o niepoprawności obwinionej, czego potwierdzeniem jest całkowita bezskuteczność uprzednio wymierzonych, za takie samo przewinienie, kar dyscyplinarnych, jak również nieskuteczność działań nadzorczych związanych z sześciokrotnym zwracaniem uwagi obwinionej na uchybienia w zakresie terminowości sporządzania uzasadnień w trybie art. 37 § 4 u.s.p.

Podnosząc powyższe zarzuty Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu – Sądowi Dyscyplinarnemu, ewentualnie, w przypadku nieuwzględnienia zarzutów w pkt. I i II odwołania, o zmianę wyroku przez wymierzenie obwinionej w oparciu o art. 109 § 1 pkt 5 u.s.p. kary dyscyplinarnej złożenia z urzędu.

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny zważył, co następuje:

Trafnie Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego łączy sformułowany w odwołaniu zarzut rażącej niewspółmierności kary z zarzutami naruszenia prawa procesowego i będącymi ich rezultatem błędami w ustaleniach faktycznych, przyjętych w podstawie zaskarżonego wyroku.

Zasadnie podnosi ten skarżący, że zarówno między treścią wyroku i jego uzasadnieniem, jak i w ramach samego uzasadnienia zachodzą istotne z punktu widzenia opisu czynu przypisanego obwinionej, jako przewinienie służbowe, sprzeczności. Z treści wyroku wynika bowiem, że obwiniona dopuściła się tego czynu w okresie od grudnia 2007 r. do kwietnia 2010 r., uchybienie terminowości sporządzenia uzasadnień miało miejsce w 67 sprawach, w których miało charakter oczywisty i rażący, podczas gdy uzasadnienie wyroku zawiera ustalenie, że przypisane obwinionej przewinienie zostało popełnione w okresie od grudnia 2007 r. do stycznia 2010 r., uchybienie terminom sporządzenia uzasadnień miało miejsce w 55 sprawach (w innym miejscu w 66 sprawach) i jedynie w kilkunastu sprawach miało charakter oczywisty i rażący.

Powyższe okoliczności, rzutujące na ocenę stopnia naganności czynu obwinionej, mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia. Dalsza doniosła dla tej oceny okoliczność, czy po przeniesieniu na nowe miejsce służbowe nastąpiła poprawa w zakresie terminowego sporządzania uzasadnień przez obwinioną została pozytywnie ustalona przez Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny w oparciu o wyjaśnienia obwinionej, przedstawiające przyczyny usprawiedliwiające – w ocenie tego Sądu –

powstające w tym zakresie opóźnienia. Wyjaśnienia te jednak nie zostały skonfrontowane z pominiętymi całkowicie zeznaniami świadka Doroty S.-C., relacjonującymi odmiennie niż obwiniona powody stwierdzonych w tym względzie uchybień.

W każdym jednak razie – co podnosi się także w odwołaniu Ministra Sprawiedliwości – nie do przyjęcia jest usprawiedliwianie rażących zaniedbań w wypełnianiu obowiązków sędziowskich utrudnieniami w ich wykonywaniu z powodu zamieszkania poza siedzibą sądu, jeżeli stanowi to normalną i zamierzoną konsekwencję wykonania wobec obwinionej poprzednio orzeczonej kary przeniesienia na inne miejsce służbowe. Nie ma też podstaw, by z tej przyczyny w stosunku do obwinionej stosowane były inne, łagodniejsze kryteria oceny wykonywania obowiązków służbowych, niż w stosunku do innych sędziów tego samego sądu.

Podniesiony w odwołaniu Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego zarzut rażącej niewspółmierności kary sformułowany został jako zarzut ewentualny, który aktualizowałby się i podlegał rozpoznaniu dopiero wówczas, gdyby pozostałe zarzuty – obrazy przepisów procesowych oraz błędu w ustaleniach faktycznych – okazały się w ocenie Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego nieuzasadnione.

W przedstawionym stanie rzeczy, gdy z przyczyn wyżej wskazanych zarzutom tym nie można odmówić racji, a ich rozpoznanie jest wystarczające do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, w którym Sąd pierwszej instancji usunie stwierdzone w ich ramach uchybienia, jako przedwczesne przedstawia się rozstrzygnięcie o zasadności zarzutu niewspółmierności wymierzonej obwinionej kary.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji (art. 437 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p.).